

O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta maxsus ta'lim Vazirligi

O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta maxsus ta'lim Vazirligi

A.Navoiy nomidagi Samarqand davlat universiteti
Tabiiy fanlar fakulteti biologiya bo'limi
Ekologiya va agrokimyo kafedrası

Sultanov R.M. Fayzullayev B.

«Umumiy ekologiya» fanidan kurs ishi yozish bo'yicha uslubiy

KO'RSATMALAR

«V 850200 Ekologiya va tabiatdan foydalanish»

SamDU o'quv-uslubiy Kengashining

2007 yil -dekabr yig'ilish

qarori (bayonnoma) bilan nashrga
tavsiya qilingan.

SAMARQAND-2008 yil

Sultanov R.M. va Fayzullayev B.. «Umumiy ekologiya» fanidan kurs ishi yozish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar.Samarqand . SamDU nashri. 2008 yil 20 bet.

Annotasiya:Uslubiy qo'llanmada umumiy ko'rsatkichlar, kurs ishining mavzusini tanlash va uni bajarish muddatlari, adabiyotlar manbalarini hamda mye'yoriy hujjatlarni tanlash va ular bilan tanishish, ryejasini tuzish, adabiy manbalar va mye'yoriy hujjatlarni o'rganish, yozish tartibi, jihozlash, ximoya qilish, mavzular va ryeja, adabiyotlar ro'xati va ilova ko'rsatilgan.

Mas'ul muxarir: ekologiya va agrokimyo kafedrasi dosenti Xalimov F.

Taqrizchilar: Sam QXI agronomiya fakul'tyeti o'simlikshunoslik kafedrasi dosenti Botirov A. va SamDU tabiiy fanlar fakul'tyeti zoologiya kafedrasi dosenti Fundukchiyev S.Ye.

Alisher Navoiy nomidagi Samarqand davlat universityeti. 2008yil.

1.Umumiy ko'rsatkichlar.

Qabul qilingan o'quv rejasiga muvofiq Tabiiy fanlar fakulteti V 850200-«Ekologiya va tabiatdan foydalanish» ixtisosligi bo'yicha ta'lim olayotgan talabalar 2-kurs «8 semestr» da «Umumiy ekologiya» fanidan kurs ishini bajarishi kerak. Kurs ishi aniq ilmiy va o'quv adabiyotlaridagi materiallar va talabalarning mustaqil fikr mulohazalari yoxud tajriba natijalari asosida bajariladi. Talaba kurs ishi bajarish jarayonida berilgan mavzu bo'yicha nazariy bilimlarini namoyish qilish bilan birga mustaqil ekologik yoki biologik obyektlar ustida tajriba ishlari o'tkaza olish qobiliyatini ham ko'rsata bilishi kerak.

Kurs ishi talabaning adabiy manbalardan materiallar yig'ish, ularni jamlab xulosa chiqarish, o'z tajribalari natijalariga qarab xulosalar yoza bilish, natijalarga matematik ishlov bera olish va ularni to'g'ri izohlay olish qobiliyatini namoyon qiladi.

Talaba kurs ishini bajarish uchun o'tqazgan tajriba natijalarini talabalar ilmiy jamiyatida ma'ruza qilishi ham mumkin.

Kurs ishi mavzusi bo'yicha adabiyotlar tanlash kutubxonalarda, o'quv zallarda, tajriba ishlari esa fakultet tajriba maydonchasida, dala amaliyoti davrida o'tqaziladi.

2.Kurs ishining mavzusini tanlash va uni bajarish muddatlari.

Kurs ishi mavzusini talaba o'zi ixtiyoriy ravishda kafedra o'qituvchilari yordamida tanlaydi. Bunda kurs ishi mavzusi talabaning qiziqishiga qarab tanlanishi kerak, agar u talabaning talabalar ilmiy jamiyatida bajarayotgan ishining davomi bo'lsa yana ham yaxshi bo'ladi. Kurs ishlarining taxminiy mavzulari ushbu uslubiy kursatmaning ilovasida keltirilgan. Talabalarning qiziqishi va intilishiga, hamda ularning mavzuni bajara olish qobiliyatiga qarab boshqa mavzular ham taklif qilish mumkin, lekin bu mavzular «Umumiy ekologiya» kursida o'rganaladigan masalalar va muammolarga mos kelishi kerak.

Biron bir mavzuni tanlashda talaba uning amaliy ahamiyati, uning dolzarbligi va kurs ishi qaysi tashkilot ma'lumotlari asosida bajarilayotgan bo'lsa shu tashkilot uchun foydali tomonlarini hisobga olish kerak.

Ma'lumki «Ekologiya va tabiatdan foydalanish» yo'nalishi bo'yicha ta'lim olayotgan talaba o'qishni tugatishda himoya qilishi lozim bo'lgan malakaviy bitiruv ishi ana shu kurs ishining ma'lumotlar asosida davom etsa yaxshi bo'lardi.

Kurs ishining mavzusi har bir talabaga kafedra yig'ilishining qarori bilan tasdiqlanib berkitiladi.

Kurs ishini talabalar dala amaliyotida o'rganilgan ma'lumotlar asosida ham bajarishi mumkin.

Kurs ishining rahbari sifatida kafedraning tajribali o'qituvchilari kafedra yig'ilishining qarori bilan tayinlanadi.

Kurs ishining bajarilishi to'g'risida talabalar 20 sentyabrdan kech bo'lmagan muddatda kafedraga ma'lumot berishi kerak.

3. Adabiyotlar manbalarini hamda me'yoriy hujjatlarni tanlash va ular bilan tanishish.

Mavzu tanlangandan so'ng uslubiy ko'rsatmaning ilovasida keltirilgan ma'lumotlarga amal qilgan holda va tavsiya qilinayotgan asosiy adabiyotlar bilan tanishib talaba kurs ishining taxminiy rejasini tuzadi. Ushbu rejadani foydalanib talaba adabiyotlarni tanlashga kirishadi (tavsiya qilingan adabiyotlar ro'yxatiga qaralsin), buning uchun kutubxona va kafedradagi kataloglar qarab chiqiladi.

Alohida muhim masalalar bo'yicha kerakli adabiyotlar tanlashda SamDU kutubxonasida hamda boshqa kutubxonalarda mavjud bo'lgan adabiyotlar kata yordam beradi. Keyingi yillarda nashr qilingan «Ekologik xabarnoma», «O'zbekiston biologiya jurnali», «O'zbekiston qishloq xo'jaligi», «O'simliklarni himoya qilish» kabi jurnallardagi maqolalarni qarab chiqish tavsiya qilinadi.

Kerakli adabiyotlarni tanlash adabiyotlar ro'yxatini tuzish bilan tugallanadi.

Keyin talaba adabiyot manbalarining o'zi bilan tanishib chiqadi, ulardagi kerakli ma'lumotlarni daftarga yozib oladi. Shu bilan birga jurnallardagi maqolalar bilan tanishadi. Barcha adabiyotlar va maqolalarning mualliflarini, nashr yilini, nashr nomini hamda kitob va jurnallar sahifasini yozib oladi. Bunday yozuvlar keyingi adabiyotlarni izlashda, materiallarni yana chuqurroq o'rganishda yordam beradi.

Kurs ishini yozishda statistik ma'lumotlardan foydalanish muhim o'rin tutadi. Bunday ma'lumotlar Respublika va viloyat tabiatni muhofaza qilish qumitasi,

Ekosan tashkiloti va ilmiy muassalar tomonidan chiqarilgan to'plamlarda bo'ladi.

Talaba xarakatdagi qullanmalar, nizomlar, uslubiy ko'rsatmalar va tanlangan mavzu aloqador bo'lgan boshqa me'yoriy hujjatlar bilan ham tanishib chiqish zarur. Bunday me'yoriy hujjatlar va ulardagi materiallar bilan tanishish talabaga kurs ishining matn qismini yozishda yordam beradi.

4. Kurs ishining rejasini tuzish.

Kurs ishining rejasini talaba mavzuga taalluqli hamma adabiyotlar va me'yoriy hujjatlar bilan tanishib chiqqandan so'ng tuzadi va uni kurs ishi rahbariga tekshirib ko'rish uchun taqdim etadi. Reja tuzishda talaba ilovada ko'rsatilgan sxemaga amal qiladi. Lekin talabaning fikriga qarab ko'rib chiqiladigan savollar almashtirilishi mumkin. Rejaning bir nechta variantlarini taqdim qilish mumkin. Bular ichidan ma'quli tanlab olinadi.

Kurs ishida avval bir-ikki sahifadan iborat bo'lgan qisqagina kirish qismi yozilib, unda mavzuning tanlanishi asoslanib, uning dolzarbligi, ahamiyati va yangiligi bayon qilinadi.

Rejaning birinchi va ikkinchi savollarida mavzuning umumiy nazariy qismi yoziladi. Bunda talaba muammoning tafsilotini, mohiyatini va tavsifini ochib berishi kerak.

Kurs ishining ahamiyati va hajmi bo'yicha uning asosiy qismi bo'lib, uning amaliy qismi hisoblanadi. Unda talaba kurs ishining asosiy vazifalari va maqsadini

amaliy tajribalar natijalari asosida isbotlab berishi kerak. Bu qismda ekologik qonun va qoidalar, tabiatni muhofaza qiluvchi tashkilotning faoliyati va tabiatni muhofaza qilish sohasidagi ishlari tahlil qilinadi.

So'ngi qismda esa tajriba va tahlillarda olingan natijalar jamlanadi, ularga (kerak topilsa) statistik ishlov berilib tegishli xulosalar chiqarilib, kerakli tavsiyalar beriladi.

Kurs ishi 2-3 sahifadan iborat bo'lgan xulosa qismini yozish bilan yakunlanadi. Unda talaba tomonidan olingan natijalarga umumiy baho beriladi.

5. Adabiy manbalar va me'yoriy hujjatlarni o'rganish.

Ilmiy rahbar bilan kurs ishining yakuniy rejasi kelishilgandan so'ng olimlarning ilmiy asarlarini o'rganishga kirishiladi.

Shundan so'ng talaba tanlab olingan mavzuning bo'limlariga taaluqli bo'lgan maxsus adabiyotlar o'rganiladi. Adabiy manbalarni o'rganish vaqtida asosiy xulosalarni qisqacha qilib yozib borish kerak. Bunday yozuvlar talabaning o'z so'zlari bilan yozilishi kerak. Alohida holatlarda mavzuga tegishli bo'lgan muhim aniqlanishlar, qiziqarli ma'lumotlar va misollar yoki statistik ma'lumotlar aniqlanganda talaba ularni sitatalar ko'rinishida yozib borish kerak va bunda albatta nashr muallifini, nashrning nomini va yilini ko'rsatish shart.

Adabiy manbalarni yozib olishni talaba kurs ishining alohida bo'limlari bo'yicha to'plangan alohida materiallari bilan qo'shib joylashtirish kerak, bu kurs ishining nazariy qismining matnining yaxshi yozishini va jihozniashini ta'minlaydi.

Kurs ishini bajarishda muhim bosqich bo'lib, tanlangan mavzuga tegishli bo'lgan me'yoriy hujjatlarni sinchiklab o'rganish hisoblanadi. Ularni o'rganishni respublika miqyosida va mahalliy xususiyatga ega bo'lgan materiallarni o'rganishdan boshlash kerak. Instruksiylar, nizomlar ko'rsatmalar, me'yoriy va boshqa materiallarni o'rganishda talaba hujjatlar nashrga chiqqandan so'ng yuzaga keladigan o'zgarishlar va qo'shimchalarni hisobga olishi kerak.

Kurs ishini bajarishda eng murakkab va ma'suliyatli bosqich tashkilotlar va korxonalar faoliyati to'g'risidagi kerakli ko'rsatkichlar va ma'lumotlarni yig'ish, ularga statistik ishlov berish va tahlil qilish bo'lib hisoblanadi. Statistik ma'lumotlarni yig'ish alohida savollar bo'yicha ish rejasiga muvofiq ravishda amalga oshiriladi.

Raqamli ma'lumotlar yig'ilgandan so'ng ulardan turli xil jadvallar, diagrammalar, grafiklar va boshqalar tuziladi. Shuning uchun bunday ma'lumotlarning bir necha yilligini yig'ish kerak, toki bular yordamida msh faoliyati darajasining o'sishi yoki pasayishi qonuniyatlarini aniqlash mumkin bo'sin.

Raqamli ma'lumotlar asosida tuzilgan jadvallarga statistik ishlov berish va ularni ekologik jixatdan tahlil qilish mustaqil ravishda har bir bo'lim uchun alohida o'tqazilishi kerak. Bunda talaba matematik modellash, guruhlash, o'rtacha nisbiy kattalik va boshqa usullardan foydalanadi.

6. Kurs ishini yozish tartibi.

Kurs ishi matnini yozish talabdan katta ma'suliyat talab qiladi va ish vaqtning asosiy qismini egallaydi. Uni yozishda talaba o'zining bilimi, o'qo'vi va qobiliyatini namoyon qilish kerak.

Matnni yozishga kirishishdan oldin adabiy manbalar va xujjatlarni o'rganishda qilgan qaydlarni, yig'ilgan raqamli ma'lumotlarni, tayyorlangan tahliliy jadvallar, diagrammalar, grafiklar va shu kabilarni sinchiklab ko'rib chiqish kerak.

Matnni yozish odatda nazariy qismidan boshlanadi. Agar kitoblardan, jurnallardan, gazeta va boshqa manbalardan ma'lumotlar olish amalga oshirilgan bo'lsa, unda olingan ma'lumot yoki misra albatta qavs ichiga olib manbaga ishora qilinadi. Manbaga ishora qilish matn ichida va misrlar tagiga qo'yilishi mumkin. Agar matn ichida bo'lsa unda foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatidagi manbaning tartib raqamini qavs ichida yozib qo'yish ham mumkin. Agar manbaga ishora matn tagida berilsa unda sahifaning oxirida bir interval oraliqda yozib qo'yiladi. Unda muallifning ismi familiyasi, kitob yoki jurnalning nomi, nashr nomi va joyi, nashr yili va sahifaning raqami yoziladi. Jurnallardagi maqolalarga ishora qilinganda yuqorida ko'rsatilganlardan tashqari jurnal soni, gazetalarga ishora qilinganda esa gazeta chiqqan sana va oyi yoziladi.

Agar bir sahifada bitta manbaga bir necha marta ishora qilinsa, ishoralar qaytarilganda « shu joyda » deb yozib qo'yish kifoya.

Kurs ishining nazariy qismi faqat adabiy manbalarni chuqur o'rganish bilan emas, balki ularni tanqidiy tahlil qilish, tashkilot va korxonaning xo'jalik faoliyatini amaliy jihatdan tahlil qilish yo'li bilan ham shakllantirilishi mumkin. Qoyda bo'yicha kurs ishining nazariy qismi kam hajmli lekin u o'rganilayotgan masalani uning keyingi rivojlantirilishi va takomillashtirilishi bilan aloqasini o'z ichiga olishi kerak.

Amaliy bo'lim hajm jihatidan kurs ishining asosiy qismini egallashi kerak, unda asosiy tajriba ma'lumotlari, har tomonlama chuqur tahlil qilingan ko'rsatkichlar joylashtiriladi. Ishlab chiqarish korxonalarining xo'jalik faoliyati o'rin oladi.

Matn adabiy tilda hamma zaruriy ekologik, biologik va boshqa iboralar ishlatilgan holda yoziladi. Talaba matnni yozishda aniqlik, oddiylik, qisqalik va fikrlar uyg'unligini namoyon qilishi kerak. Asosiy e'tiborni tahliliy jadvallarning, diagrammalarining, grafik va boshqalarning to'g'riligi va ishonchliligiga qaratish kerak. Bunda ularni tuzish qoidalariga amal qilish kerak. Jadvallar iloji boricha soda bo'lib, unga joylangan ma'lumotlar tushunarli bo'lishi kerak.

Har bir jadvaldan keyin undagi raqamli ma'lumotlar so'z bilan ifodalanib borilishi kerak. Bunda talaba asosan o'z shaxsiy fikr va muloxazisiga tayanish kerak. Kurs ishining matni tartib bilan yozilishi kerak, shu sababli bir nechta jadvalni ketma-ket joylashtirish tavsiya qilinmaydi, chunki bunday holatda jadvallarda keltirilgan ma'lumotlar bo'yicha o'z xulosalari va takliflarini yozishda chalkashib ketishi mumkin.

Kurs ishida tegishli ko'rsatkichlarni ifodalash uchun ko'proq chiziqli va ustunli diagrammalardan foydalanish maqsadga muvofiq.

Kurs ishida keltirilgan hamma hisobotlar rejali va muallif tomonidan hisoblab chiqilgan ko'rsatkichlar va boshqalar albatta texnik va mantiqiy jihatdan tekshirib ko'rilishi kerak. Texnik jihatdan tekshirish uchun keltirilgan raqamlarning to'g'riligi,arifmetik hisoblashlarning ishonchliligi tekshirib ko'riladi.Mantiqiy tekshirish esa keltirilgan raqamlar u yoki bu faoliyat jarayonini o'rganilayotgan masalalarning haqiqiyiligini to'g'ri ifodalay olishini ko'satadi.

Kurs ishining matnida so'zlar to'liq yozilishi kerak, umumiy qabul qilingan qisqartirishlardan boshqa so'zlarni qisqartirib yozish mumkin emas. Masalan millionni mln., milliardni mlrd.,tonnani tn.,kilogrammni kg. deb yozish mumkin va hokazo. Agar bu so'zlar raqam orqasida ya'ni, masalan 50 kg. emas balki matn o'rtasida kelsa so'z to'liq yoziladi.

Agar ishda matematik yoki fizik va kimyoviy formulalardan foydalanilgan bo'lsa raqamlar yoki so'zlar formulada qanday ketma – ketlikda yozilgan bo'lsa shunday yoziladi.Formulalar satrning o'rtasiga joylashtiriladi. Formulalarni bog'lovchi masalan, « shunday qilib », « bundan », « unda », degan so'zlar satr boshidan yoziladi.

Agar matnning keyingi qismlarida formulalarga ishora qilinadigan bo'lsa,bunday formulalar raqamlanadi. Formulalar rang, tush yoki qora rang bilan aniq qilib qo'lda yoki kompyutrd yoziladi.Formulaning bir qismi qo'lda , bir qismini kompyutrd yozish mumkin emas.

Matnni yozishda ko'rilyotgan masalalar mohiyatini aniq va to'liq ifodalanishini ta'minlash lozim. Ishning turli bo'limlarida keltirilgan ma'lumotlar bir-biri bilan mantiqan bog'langan bo'lish kerak.Har bir keyingi ma'lumot oldingisining davomi ekanligi,unda keltirilgan ma'lumotlar va ko'rsatkichlardan kelib chiqqanligi sezilib turishi kerak.Kurs ishining har bir qismi juda ko'p satr boshilarga bo'linadi. Ularning har biri ma'nosi jihatidan bir-biri bilan bog'langan bo'lib, ko'rilyotgan material bo'yicha xulosa va mulohazalarni aniq va ma'noli ifoda etishi kerak. Bunda talaba bir xil so'z va iboralarni bir necha marta takrorlanishga yo'l qo'ymasligi kerak.

Oldin aytib o'tilganidek,kurs ishini yozish murakkab jarayon bo'lib hisoblanadi.U to'g'ri va aniq yozilishi uchun talaba fikrlarni ,so'zlar majmuasini,satr boshilarni va boshqa ma'lumotlarni qayta-qayta o'qib chiqib,ularga kerakli tuzatishlar kiritib borishi kerak.

Ishda tahliliy orfografik va boshqa xatoliklarga yo'l qo'yilmaslik kerak. Ayniqsa, keltirilgan raqamli ma'lumotlarni sanalarning,nomlarning va maxsus iboralarning to'g'riligini alohida tekshirib ko'rish kerak.

7.Kurs ishini jihozlash.

Kurs ishi qo'lda (o'z qo'li bilan) tushunarli husnixat bilan standart varaqdagi (30*21 sm. o'lchamli) qog'ozga yoziladi. Har bir varaqda taxminan 30-37 qator,har bir qatorda o'rtacha 35-40 ta harf va raqam bo'lish kerak. Kurs ishining umumiy hajmi 20-25 betni tashkil qilib, bunga ilovalarham kiradi. Tuzatishlar qilish mumkin emas.

Amaldagi qoidalarga muvofiq standart qog'oz varag'iga kurs ishining matni yozilganda varaqning chap tomonidan-30mm.,ung tomonidan – 10 mm., yuqoridan

- 20 mm. va pastdan – 22 mm. joy qoldiriladi. Satrboshi uchun qoldirilgan joy hamma varaqlarda bir xilda qoldirilib beshta harf xajmida bo'lishi kerak.

Birinchi bet titul varag'i deyilib, u qo'yidagicha jihozlanadi (betdagi namunaga va ilovaga qaralsin)

Ikkinchi betda mundarija joylashtirib, u kitob va risolalardagi kabi jihozlanadi (betdagi namunaga qaralsin).

Kurs ishining matni uchinchi betdan boshlanadi. Betlarni raqamlash titul varag'idan boshlab to oxirgi betgacha tartib bilan qo'yilishi kerak, raqamlar varaqning yuqorisida qoldirilgan joyning o'rtasiga qo'yiladi.

Titul varag'i va mundarija raqamlanmaydi. Bo'lim va boblarning nomi bilan asosiy matn orasidagi yoki jadval va diagrammalar nomi bilan ular orasidagi masofa matn qatorlari orasidagi masofadan ikki marta ko'p bo'lishi kerak.

Bo'lim va boblarning hamda jadval va diagrammalarning nomi yozilgan qatorlar orasidagi masofa asosiy masofadan ikki marta qisqa bo'lishi kerak. Bo'lim va boblarning nomlari yozilgan so'zlarda bo'g'in ko'chirilmaydi, hamda oxiriga nuqta qo'yilmaydi.

Kurs ishida juda katta va murakkab jadvallarni bermaslik kerak, chunki ularni izohlash va ulardagi ma'lumotlar bo'yicha xulosalar qilish qiyin bo'ladi.

Buning uchun jadvallarga kiritiladigan ma'lumotlar sinchiklab o'rganilishi va ularni qismlarga ajratish kerak. agar ularni soddalashtirishning iloji bo'lmasa ilova tarzida berish kerak.

Hamma tahliliy jadvallar tartib raqamiga va ular ma'nosini qisqa va aniq xarakterlaydigan nomiga ega bo'lishi kerak. Jadvallarning raqami butun ish bo'yicha ketma –ket bo'lishi kerak. Jadvallarga ishora qilinganda qisqartirilgan so'zlar bilan yozish ham mumkin. Jadvallarda albatta o'lchov birligi, yil fasllari, oylari (yil, chorak, oy va boshqalar) va boshqa ma'lumotlar keltiriladi. Har bir jadvalda ulardagi raqamli ma'lumotlar qaysi manbadan olinganligiga ishora qilinishi kerak. Jadvallar nomining oxiriga nuqta qo'yilmaydi.

Agar jadvalda berilgan raqamli ma'lumotlar turlicha o'lchov birligida bo'lsa (kg., km., dona, % va boshqalar) unda jadvalning har bir bandi tepasidagi nomiga unga tegishli o'lchov birligi qo'yiladi. Agar jadvalga kiritilgan raqamli ma'lumotlarning hammasi bir xil o'lchov birligida berilgan bo'lsa , unda bu o'lchov birligining qisqartirilgan nomi , jadval yuqorisiga, jadval nomining tagiga o'ng tomonidan yoziladi. Jadval bandlarida bo'sh joy qolmasligi kerak, agar beriladigan ma'lumot bo'lmasa chiziq (-) qo'yiladi yoki «yo'q» deb yoziladi.

Jadvallarni jihozlash talabdan aniqlikni talab qiladi. Agar hisoblashlar o'ndan bir aniqlikda olib borilsa , unda verguldan keyin «0» qo'yiladi (masalan 100,0% yoki 95,0 ming kg. va shu kabilar) Agar xisoblashlar yuzdan bir aniqlikda olib borilsa , unda verguldan keyin 2ta «0» qo'yiladi (masalan 2,00 yoki 4,00 km.)

Raqamlar jadval qatorlarida shunday joylashtirilishi kerakki, yuzlik raqamlarning tagiga yuzlik, o'nlik raqamlar tagiga o'nlik raqam tushishi kerak

Masalan : 516,4

85,3

4732,0

9,5

Avval eslatilganidek yirik jadvallar va katta hajmli materiallar (sxemalar, xaritalar va boshqalar) ishning oxiriga ilova sifatida joylashtirilsa maqsadga muvofiq bo'ladi.

Hamma ilovalar yangi joydan boshlanishi, yuqorigi o'ng burchagida «ilova» deb yozilishi, mavzuga oid nomi bo'lishi kerak va u ilovaning ma'nosini aniq va to'g'ri ifoda etishi kerak.

Agar ishda bittadan ortiq ilova mavjud bo'lsa, ular hammasi raqamlanadi (№ belgisi qo'yilmaydi, masalan: ilova 1, ilova 2 va h.k.)

Ilova asosan u yoki bu raqamli ma'lumotlarni asoslari uchun xizmat qiladi. Shuning uchun matnda biron bir ilovadagi ma'lumot to'g'risida gap borganda albatta o'sha ilova raqamiga ishora qilinishi kerak. Odatda matnda ilovadagi ko'rsatkichlar e'tirof etilgandan so'ng ilova raqami qavs ichida yoziladi, masalan (ilova 3 qarang). Ishning matnida e'tirof etilmaydigan ilova bo'lmasligi kerak.

Ko'rgazmali materiallar, jumladan, diagrammalar, xaritalar va rasmlar kurs ishini yana ham bezaydi. Hamma ko'rgazmali materiallar rasm deb nomlanadi va raqamlanadi. Rasmlar tagidagi yozuvlar gorizantal holatda yoziladi. Har bir rasm tagiga undagi martli belgilar va qisqartmalar mazmuni yoziladi.

Berilgan diagrammalar, grafiklar, sxemalar va boshqalar joylashtirilayotganda ularni joylashtirish masshtabiga asosiy e'tiborni qaratish kerak. Biron bir hodisani grafik tarzda ifodalanganda, unda berilgan ma'lumotlar vaqt jihatdan turli davrlarni o'z ichiga olsa vaqtning bu davrlari bilan davrning davomiyligi orasidagi masofa bir-biriga proporsional bo'lishi kerak.

Diagrammalar, jadvallar va grafiklarda keltirilgan foyizlar qoidaga muvofiq kamida o'ndan bir aniqlikda xisoblanishi kerak. Ming va million so'm hajmidagi raqamlar yuzdan bir aniqlikda hisoblanadi. Tonna, kilogramm, kubometr, kvadrat metr va boshqa ko'rsatkichlarda ifodalangan raqamlar o'ndan bir aniqlikda hisoblanadi.

Hamma ko'rgazmali materiallar standart (21 x 30 sm) o'lchamli varaqqa tushiriladi. Ularni ishda shunday joylashtirish kerakki, toki ular ikkita betga ajralmasin. Agar yarimiga matn yozilgan betga jadval joylashmasa, uni keyingi betga joylashtirish kerak. Masalan, agar jadval ma'lumotlari bayon qilinayotgan 26 betga 8- jadvalni joylashtirish mumkin bo'lmasa bu jadval 27 betga qo'yiladi va jumla oxiriga qavs ichida (8- jadvalga qaralsin) deb yozib qo'yiladi.

Agar jadval bir betga sig'masa, u bir necha betga davom ettirilishi mumkin, faqat bunda jadvalning nomi va bandlarining nomi takrorlanishi shart emas, lekin « 8- jadvalning davomi » yoki « 8- jadvalning oxiri » deb yozib qo'yish kerak. Jadval, diagramma va grafiklarni to'g'ri joylashtirish uchun talaba biron bir darslik yoki kitobni olib undagi jadvallar qanday joylashtirilganligiga qarash kerak.

Diagrammalar, grafiklar va boshqa jihozlash ishlari qo'lda tush yoki har xil rangli qalamlardan foydalangan xolda yoki kompyuterda bajariladi. Ular toza va tartibli bajarilishi, raqamlar va harflarni, belgilarni joylashtirishda belgilangan qoidalarga amal qilinishi kerak.

Kurs ishining matni yozib bo'lgandan so'ng foydalanilgan adbiyotlar ro'yxati keltiriladi. Bu yangi betdan boshlanadi, varaq tepasiga katta harflar bilan « Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati» deb yoziladi.

Foydalanilgan adabiy manbalar, me'yoriy hujjatlar va boshqa materiallar berilayotgan hujjatning turi va ahamiyatiga qarab qo'yidagi tartibda joylashtiriladi:

1.Respublika Prezidentining asarlari, ularning raqamiga qarab xronologik tartibda beriladi.

2.Oliy Majlis hujjatlari va materiallari, ular ham xronologik tartibda joylashtiriladi.

3.Hujjatli nashrlar.

Vazirliklar va tashkilotlarning materiallari, hisobotlari, statistik to'plamlari va respublika hamda viloyat statistika boshqarmalarning boshqa nashrlari, ular ham xronologik tartibda joylashtiriladi.

4.Monografiyalar,kitoblar,maqolalar. Ular mualliflar ismi sharifining bosh harfiga qarab alfavit tartibida beriladi. Agar mualliflar soni to'rtta va undan ko'p bo'lsa, birinchi uchta muallifning ismi sharifi yoziladi hamda «va boshqalar » so'zi qo'shib qo'yiladi. Mualliflari ko'rsatilmagan monografiyalar va ilmiy ishlar to'plamlari, nomining bosh harfiga qarab alfavit tartibda joylashtiriladi.

Har bir manba bo'yicha muallifning ismi sharifi, kitob yoki maqolaning to'liq nomi,nashr joyi,nashr qilgan tashkilot nomi, nashr qilingan yil va betining soni yoziladi.

5.Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish sohasidagi xalqaro, respublika va viloyat tashkilotlarning me'yoriy hujjatlari,materiallari va hisobotlari. Ular avval halqaro, keyin respublika va viloyat tashkilotlarining hujjatlari tarzida joylashtiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati bir xil tartibda tuziladi, raqamlari boshidan oxirgacha tartib bilan qo'yiladi. Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati to'g'ri tuzilganligini tekshirib ko'rish uchun, biron bir kitobning oxiridagi foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatiga qarash kerak.

8.Kurs ishini ximoya qilish.

Talabalar kurs ishini bajarib bo'lgandan so'ng u kafedraning maxsus jurnalida ro'yxatga olinadi. Keyin ko'rib chiqib xulosa yozish uchun ilmiy rahbarga beriladi. Ilmiy rahbar kurs ishini qabul qilib olgandan so'ng 20 kun muddatda uni ko'rib chiqishi kerak. Agar kurs ishi talabga javob bersa u himoyaga tavsiya etiladi. Agar kurs ishi mazkur uslubiy qo'llanmada ko'rsatilgan talablarga javob bermasa, unda yo'l qo'yilgan kamchiliklarni bartaraf qilish uchun talabaga qaytariladi. Bunda ilmiy rahbarning xulosasida kurs ishining talabaga qaytarilish sabablari va yo'l qo'yilgan xatolarni tuzatish yo'llari ko'rsatiladi. Kiritilgan tuzatishlar, qo'shimchalar va aniqliklar ilmiy rahbar xulosasida ko'rsatilgan kamchiliklarga to'g'ri kelishi kerak. Tuzatilgan kurs ishi birinchi xulosa bilan birga taqdim etiladi.

Har bir talaba himoyaga jiddiy tayyorgarlik ko'rishi, ilmiy rahbar tomonidan ko'satilgan har bir kamchilikka alohida e'tibor berishi kerak.

Kurs ishi himoyasida barcha hohlovchilar qatnashishi mumkin. Himoya qiluvchi talabaga 10 daqiqagacha vaqt beriladi.Buning uchun talaba oldindan shu vaqtga mo'ljallangan ma'ruza tayyorlaydi, unda mavzuni tanlash sabablari aniq va

qisqa qilib tushuntirib beriladi, mavzuning dolzarbligi asoslanadi va mavzuning asosiy mohiyati ochib beriladi.

Berilgan vaqtning asosiy qismi yangi ma'lumotlarni, aniq, chuqur asoslangan xulosalar, talaba kurs ishini bajarish jarayonida paydo bo'lgan takliflar yoki tavsiyalar bayon qilishga sarflanishi kerak. Talaba o'z ma'ruzasida ilmiy rahbarning xulosasida ko'rsatilgan xato va kamchiliklarga qisqacha javob aytib o'tishi kerak.

Ma'ruza tugagandan so'ng hay'at a'zolari va qatnashuvchilar savollar berishi mumkin. Shunga ham e'tibor berish kerakki, savollar faqat kurs ishi mavzusi bo'yicha emas, balki umuman «Umumiy ekologiya» kursi bo'yicha o'tilgan mavzulardan ham berilishi mumkin. Savollarga talaba aniq va qisqa javob berishi kerak.

Kurs ishi himoyasining natijalari hay'at a'zolari tomonidan aniqlanadi va 100 balli baholash mezonini bilan baholanadi. Baholashda talabaning nazariy va amaliy tayyorgarlik darajasi hamda jadvallar va boshqa ko'rgazma materiallar sifatiga asosiy e'tibor qaratiladi.

Kurs ishi himoyasida 55 balldan past baho olgan talaba «Umumiy ekologiya» kursi bo'yicha o'tilmagan deb hisoblanadi va boshqa mavzu bo'yicha kurs ishi bajaradi.

«Umumiy ekologiya» fanidan kurs ishi mavzulari va reja:

1. Ekologiyaning rivojlanish tarixi.

- a) Dunyo olimlarining xissasi;
- b) Urta osiyo olimlarining xissasi;
- c) Uzbekiston olimlarining xissasi.

Adabiyotlar: 1, 2, 5, 6, 8.

2. Ekologiya fanining predmeti va vazifalari.

- a) Umumiy ekologiyaning predmeti;
- b) Umumiy ekologiyaning vazifalari;
- c) Xozirgi zamon fanning vazifalari.

Adabiyotlar: 1, 3, 4, 6.

3. Ekologiya fanining nazariy asoslari.

- a) Ekologiyada sistemali yondoshish;
- b) Ekologiyani boshqa biologik fanlar bilan aloqasi;
- c) Ekologiyani boshqa fanlar bilan aloqasi.

Adabiyotlar: 1, 5, 6.

4. Ekologiya fanining tadqiqot usullari.

- a) Sistemali yondoshish
- b) Dala kuzatishlari
- c) Eksperiment

- d) Matematik modellashirish
Adabiyotlar:1,2,3,5,6.

5.Ekologiya tabiatni va atrof muxitni muxofaza qilish fanlarning nazariy bazasi.

- a) Faktorial ekologiya tushunchalari baza asosida
- b) Populyasion ekologiya tushunchalari baza asosida
- c) Jamoalar ekologiyasi tushunchalari baza asosida

Adabiyotlar:2,9,10,11.

6.Organizmlarning fizik-kimyoviy yashash muxiti.

- a) Suv muxiti
- b) Tuprok muxiti
- c) Xavo muxiti

Adabiyotlar:1,2,3,5,6,8,12,13.

7. Asosiy biotik omillar

- a) Xarorat
- b) Namlik
- c) Yoruglik

Adabiyotlar:1,2,3,4,5,6,8,12,13.

8. Asosiy abiotik omillar

- a) Shurlik
- b) Radioaktiv nurlanish
- c) Mikro - va makroelementlar

Adabiyotlar:2,4,5,6,8,12.

9.Biotik omillar

- a) Ijobiy munosabatlar
- b) Salbiy munosabatlar
- c) Neytral munosabatlar

Adabiyotlar:1,2,4,5,6.

10.Biogeoximik sikllar

- a) Xarakatli fond
- b) Zaxira fond
- c) Sayyoramizda kimyoviy elementlarni tarkalishi.

Adabiyotlar:1,5,6,13.

11.Biogen moddalarning aylanmasi

- a) Uglerod, kislorod, azot aylanmasi
- b) Fosfor, oltingugurt aylanmasi
- c) Biogen kationlarni aylanmasi

Adabiyotlar:1,5,8,14.

12.Abiotikomillarningturtki.vazifasi

- a) Abiotikomillarningturtkivazifasi
 - b) Xayvonlarni hulk – atvor xarakati turtki vazifasi
- Adabiyotlar:1,2,5,6,7,8,13.

13. Kunlik va mavsumiy sikllar.

- a) Fotoperiodizm
- b) Kunlik sikllar
- c) Mavsumiy sikllar

14.Cheklovchi (limitlovchi)omillar

- a) Minimum koidasi
- b) Kushimcha prinsiplar

Adabiyotlar:1,4,5,6,7,8.

15. Tolerantlik koidasi

- a) Ekologik minimum va maksimum
- b) Evribiont va stenobiont turlar
- c) Koidani kushimcha prinsiplari

Adabiyotlar:1,4,5,6,7,8.

16.Organizmlarning moslanish prinsiplari

- a) Minimum koidasi
- b) Pessimum va optimum zonalar
- c) Norma tushunchasi

Adabiyotlar:1,,5,6,7,8.

17.Ekologik taxmon

- a) Maydonga oid, trofik va kup ulchamli taxmon
- b) Potensial va amalga oshirilgan taxmon

Adabiyotlar:1,,5,6,7,8,12,13.

18. Ekologiyada populyasiya tushunchasi

- a) Populyasiya ta'rifi
- b) Populyasiya tarkibi
- c) Populyasiya parametrlari

Adabiyotlar:1,5,6,8,13.

19.Populyasiyaning maydonga oid va etologik tuzilmasi.

- a) Maydonga oid tuzilma

- b) Etologik tuzilma
- c) Maydonda turkalish turlari

Adabiyotlar:1,5,6,7,8,13.

20. Populyasiyaning individlar soni

- a) Sonini logistik usishi
- b) Sonini eksponensial usishi

Adabiyotlar:1,5,6,8,13.

21.Populyasiya individlarning zichligi.

- a) Karama-karshi yunalishlar
- b) Autoboshqarish
- c) Optimal zichlik tushunchasi

Adabiyotlar:1,5,6,8,7,13.

22.Populyasiya yoshi va jinsiy tarkibi

- a) Yosh tarkibi
- b) Jinsiy tarkibi
- c) Yosh va jinsiy tarkibining optimal darajasi

Adabiyotlar:1,5,6,7, 8,13.

23. Populyasiyaning genetik geterogenligi

- a) Genetik geterogenlikni ekologik axamiyati
- b)Etologik tuzilishi
- s)Geterogenlik saklash mexanizmlari

Adabiyotlar:1,5,6,8,7, 20.

24.Populyasiya gomeostazi.

- a) Gomeostaz tushunchasi
- b) Gomeostazning umumiy prinsiplari
- c) Gomeostazda xulk-atvorning axamiyati

Adabiyotlar:1,5,6,7, 8,13.

25. Populyasiya yashovchanligi.

- a) Populyasiya demografiyasi
- b) Yashovchanlik jadvali
- c) Populyasiya samaradorlik soni

Adabiyotlar:1,5,6,8,15.

26. Biosenoz tushunchasi.

- a) Biosenoz tuzilishi
- b) Funktsional tarkibi
- c) Taksonomik tarkibi

Adabiyotlar:1,2,5,6,7,8,13.

27. Biosenozning trofik tuzilmasi

- a) Ozika zanjirlar
- b) Ozika turlar
- c) Ozika darajalar

Adabiyotlar:1,5,6,7,8,13.

28. Populyasiyalararo munosabatlar tur ichidagi rakobatlik

- a) Rakobatlik mazmuni
- b) Rakobatlik va individlar ulishi va serpushtligi
- c) Rakobatlik va populyasiya zichligi

Adabiyotlar:1,5,6,8,12.

29. Populyasiyalararo munosabatlar. Turlararo rakobatlik.

- a) Atrof-muxit resurslarga rakobatlik
- b) Ekologik taxmon uchun rakobatlik
- c) Gauze prinsipi

Adabiyotlar:1,5,6,7,8,12.

30. Populyasiyalararo munosabatlar. Yirtkich – ulja.

- a) Yirtkichlik turlari
- b) Yirtkichlar xulk-atvori
- c) Ovlash turlari.

Adabiyotlar:1,5,6,7,8,12.

31. Populyasiyalararo munosabatlar.Neytrallik.

- a) Ozika asosida neytralizm
- b) Tabiiy resurslar asosida neytralizm.

Adabiyotlar:1,5,6,7,8,12.

32. Populyasiyalararo munosabatlar. Tekinxurlik.

- a) Tekinxurlik xilma-xilligi
- b) Endoparazit
- c) Ektoparazit.

Adabiyotlar:1,5,6,7,8,12.

33. Populyasiyalararo munosabatlar. Mutualizm.

- a) Xulk-atvor asosida uzaro alokalar
- b) Mutualizm gullarni changlanishda
- c) Mikoriza.

Adabiyotlar:1,5,6,7,8,12.

34. Populyasiyalararo munosabatlar. Simbioz.

- a) Mutualizm
- b) Protokooperasiya
- c) Kommensalizm

Adabiyotlar:1,5,6,8,12,13.

35.Biosenozdagi ekologik guruxlar

- a) Produsentlar
- b) Konsumentlar
- c) Redusentlar

Adabiyotlar:1,4,5,6,7,8,13.

36.Redusent va detritofaglar.

- a) Redusentlar: bakteriya va zamburuglar
- b) Detritofaglar
- c) Koprofaglar

Adabiyotlar:1,5,8,12.

37.Ekosistema tushunchasi

- a) Ekosistema va biogeosenoz
- b) Ekosistema tarkibi
- c) Energiya okimi.

Adabiyotlar:1,4,5,6,7,8,13.

38.Ekosistema maxsuldorligi.

- a) Birlamchi maxsuldorlik
- b) Ikkilamchi maxsuldorlik

Adabiyotlar:1,4,5,6,8,13.

39.Suksessiya tushunchasi

- a) Autogen suksessiya
- b) Allojen suksessiya
- c) Suksessiya turlari

Adabiyotlar:1,5,6,8,13,16.

40.Klimaks tushunchasi

- a) Klimaks jamoaning urganish tarixi.
- b) Mono va poliklimaks
- c) Turlar jamoasi va atrof-muxitni barkarorligi.

Adabiyotlar:1,5,6,8.

41.Ekologik piramidalar tushunchasi.

- a) Biomassa piramidasi
- b) Individlarning soni piramidasi
- c) Energiya piramidasi.

Adabiyotlar:1,5,6,8.

42.Biosenoz xususiyatlari.

- a) Vertikal strukturasi
- b) Gorizontaal strukturasi
- c) Biosenoz uzgaruvchanligi

Adabiyotlar:1,4,5,6,14.

43.Agroekosistema tushunchasi

- a) Agroekosistema tuzilishi
- b) Ozika zanjirlar
- c) Avtoboshkarish

Adabiyotlar:1,2,3,13.

44.Biosfera xaqida tushuncha

- a) Xozirgi zamon ilmiy karashlari
- b) Tirik va biokos modda
- c) Energetik balans.

Adabiyotlar:1,2,3,6,8,17.

45. Noosfera xaqida tushuncha

- a) Suniy sfera
- b) Texnogenez
- c) Ekosfera

Adabiyotlar:1,2,3,6,7,8,17.

46. Quruqlik ekosistemalar

- a) Asosiy tiplari
- b) Urta Osiyo ekosistemalari
- c) Ekosistemalar birlamchi maxsulotlari

Adabiyotlar:1,5,6,14,18.

47. Orol dengizning ekologik muammolari

- a) Paxta yakka xokimligi
- b) Suv satxining kamayib borishi
- c) Muammoni bartaraf qilish yullari.

Adabiyotlar:1,8,9,10,19.

48. Samarqand shaxar tabiiy suvlarni ifloslanish manbalarni o'rganish.

- a) Shaxardagi tabiiy suvlar
- b) Ifloslanish manbalari
- s) Suvlar tozaligini saqlash yo'llari

49. Samarqand shaxar atmosfera xavoni ifloslanish manbalari

- a) Sanoat korxonalari-ifloslanish manbasi
- b) Avtotransport –ifloslanish manbasi
- s) Kommunal xo'jaligi-ifloslanish manbasi
- d) Atmosfera xavo tozaligini saqlash yo'llari

50. Samarqand shaxrida rekriasiya joylarning ekologik xolatini o'rganish

- a) Rekreasiya joylarning ahamiyati
- b) Rekreasiya joylarning dislokasiyasi
- s) Ekologik xolatiga ta'sir etuvchi omillar

51. Samarqand shaxar ekologik xolatiga avtotransportning ta'sirotini o'rganish

- a) Xavo tozaligiga ta'siroti
- b) Suv tozaligiga ta'siroti
- s) Tuproq tozaligiga ta'siroti
- d) Muammoni bartaraf qilish yo'llari

52. Zarafshon kurikxonaning ekologik xolatini o'rganish

- a) Kurikxonada yashovchi organizmlarni reyestri
- b) Organizmlarni ekologik guruhlargi bo'linishi
- s) Edifikator organizmlar

Adabiyotlar ruyxati:

- 1.Эргашев А. «Умумий экология», Тошкент, «Укитувчи»,2003 й.
- 2.Эргашев А., Эргашев Т. Экология, биосфера ва табиатни муҳофаза қилиш, Тошкент Янги аср авлоди, 2005 й.
3. Акимова Т.а., Хаскин В.В., «Экология», М., ЮНИТИ 2000 й.қ
- 4.Турсунов Х.Т., Рахимова Т.У., «Экология», Тошкент, «Чинор ЕНК», 2006 й.
- 5.Одум Ю. «Экология» М. «Мир», 1986 г. I и II т.
6. Шилов И.А. «Экология» М. «Высшая школа», 2003 г.
7. Шилов И.А. «Физиологическая экология животных» М., «Высшая школа», 1995 г.
8. Коробкин В.И., Передельский Л.З. «Экология», М., «Феникс», 2005 г.
9. Отабоев Ш., Набиев М. «Инсон ва биосфера», Тошкент, «Укитувчи», 1995 й.
- 10.Баратов П. «Табиатни муҳофаза қилиш», Тошкент, «Укитувчи», 1991 й.
11. Рахимова Т.У. «Умумий экология», Тошкент, 2000 й.
- 12.Бигон М., Харпер Дж., Таунсенд К. «Экология. Особи, популясии и сообщества» М., «Мир», 1989 г. т. 1 и 2 .
13. . Чернова Н.М., Былова А.М. «Экология». М., Просвещение,1988 г.
- 14.Воронов А.Г., Дроздов Н.Н., Криволуский Д.А., Мяло Е.Г. «Биогеография с основами экологии» , М., «Высшая школа», 2002 г.
15. Суля М. (под ред) Жизнеспособность популяций. Природоохранные аспекты. М., «Мир», 1989 г.
16. Хржановский В.Г., Викторов С.В., Литвак П.В., Родионов Б.С. «Ботаническая география с основами экологии растений», М., «Агропромиздат», 1986 г.
17. Алексеенко В.А., Алексеенко Л.П., Биосфера и жизнедеятельность, М., «Логос», 2002 г.
18. Гржимек Г. (под ред.) Экологические очерки о природе и человеке. М., «Прогресс», 1988.
- 19.Шодиметов Ю. Региональные проблемы социальной экологии. Тошкент,

«Ўзбекистон», 1992.

20. Алтухов Ю.П. «Генетические процессы в популяциях», М., «Наука», 1989 г.

21. Шодиметов Ю. Ижтимоий экологияга кириш. Тошкент. «Ўқитувчи», 1994й.

22. Егамбердиев Р., Ешчанов Р., Экология асослари. Тошкент. «Зар калам» 2004й.

23. Султонов П.С. Ахмедов Б.П. «Экология ва атроф мухитни муҳофаза қилиш асослари» Тошкент. Гафур Гулом номидаги нашриёти-матбаа ижодий ўйи.ю 2004й. 24 .Самарканд вилоят Табиатни муҳофаза қилиш кумитасининг ҳисоботлари.

25. Экологик хабарнома .Журнал

26. Ўзбекистон биология журнали.

27. Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги. Журнал

28. Ўсимликларни химоя қилиш. Журнал.

29. Интернет сайтлар: 1). www.nature.uz. 2). www.uznature.uz. 3). www.carec.kz. 4). www.ecoforum.sk.uz.

Ilova

О'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta mahsus ta'lim vazirligi
Alisher Navoiy nomidagi Samarqand Davlat Universiteti

Tabiiy fanlar fakulteti biologiya bo'limi

Ekologiya va agrokimyo kafedrasi

Kurs ishi

Mavzu: « _____ »

Ishni bajardi:
2 kurs talabasi _____

Ilmiy rahbar: _____

Samarqand- 2007 yil

MUNDARIJA

1	1.Umumiy ko'rsatkichlar	3
2	2.Kurs ishining mavzusini tanlash va uni bajarish muddavtlari	3
3	3.Adabiyotlar manbalarini hamda mye'yoriy hujjatlarni tanlash va ular bilan tanishish	3
4	4.Kurs ishining ryejasini tuzish	4
5	5.Adabiys manbalar va mye'yoriy hujjatlarni o'rganish	4
6	6.Kurs ishini yozish tartibi	5
7	7.Kurs ishini jihozlash	6
8	8.Kurs ishini ximoya qilish	8

«Umumiy ekologiya» fanidan kurs ishi mavzulari va ryeja	9
Adabiyotlar ruyxati	16
Ilova	17